

هشتگرد

فرهنگ، قوم شناسی
و پیشینه‌ی ۲۰ ساله‌ی آن

شهناز یزدان پناه

یزدان‌پناه، شهناز؛ ۱۳۳۹ -
هشتگرد: فرهنگ، قوم‌شناسی و پیشینه‌ی ۳۰۰ ساله‌ی آن /
مؤلف شهناز یزدان‌پناه.
قم: آینده درخشان، ۱۴۰۰.
ISBN: 978-622-97951-5-6
فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.
هشتگرد
DSR۲۱۲۷ ۹۵۵/۱۲۵۳۲
۱۴۰۰
کتابخانه ملی ایران ۷۶۵۲۱۹۷

هشتگرد
فرهنگ، قوم‌شناسی و پیشینه‌ی ۳۰۰ ساله‌ی آن

مؤلف: شهناز یزدان‌پناه
نوبت چاپ: اول
تاریخ چاپ: ۱۴۰۰
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
قیمت: ۴۹۵۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۹۵۱-۵-۶
کلیه حقوق محفوظ است.
انتشارات آینده درخشان
مرکز پخش: ۶۶۴۰۴۵۳۲

فهرست مطالب

سخن ناشر	۹
آغاز سخن	۱۱
فصل اول: نگاهی گذرا به جغرافیای تاریخی ساوجبلاغ	۱۵
موقعیت جغرافیایی	۱۵
وجه تسمیه‌ی ساوجبلاغ	۱۵
توپوگرافی منطقه (ناهمواری‌های منطقه)	۱۸
شرایط اقلیمی	۱۹
آب‌های زیرزمینی	۲۰
پیشینه‌ی تاریخی	۲۱
موقعیت سوق الجیشی منطقه‌ی ساوجبلاغ	۲۳
فصل دوم: جغرافیای تاریخی هشتگرد	۲۹
موقعیت جغرافیایی	۲۹
تقسیمات کشوری	۳۰
وجه تسمیه‌ی هشتگرد	۳۰
پیر'گندکی جغرافیایی کردها از آغاز اسلام تا پایان صفویه	۳۲
مهاجرت کردها به قزوین و مناطق اطراف آن از صفویه تا دوره‌ی معاصر	۳۵
فصل سوم: هشتگرد در منابع تاریخی و روایت‌های محلی	۳۹
هشتگرد در منابع تاریخی	۳۹
روایت‌های شفاهی (نقل سینه به سینه)	۴۴
یكاه‌ی تحقیقی به چگونگی گردآوری تاریخ شفاهی	۴۶
تاریخ هشتگرد بر اساس روایت‌های محلی	۴۷
ضایقه‌های مهاجر به هشتگرد بر اساس روایات محلی	۵۰

۱. طایفه جشتی‌وند ۵۰
۲. طایفه سگوند (سیوند) ۵۰
۳. طایفه توشمال ۵۱
۴. طایفه حسن‌خان و حسین‌خان ۵۲
۵. طایفه جان‌جان‌ها ۵۳
۶. طایفه دیازی‌وند ۵۴
۷. طایفه گنجعلی ۵۴
۸. طایفه مجی‌فرن ۵۴
- بومیان اولیه‌ی هشتگرد و علت مهاجرت آنها به مناطق دیگر ۵۵
- هشتگرد در دوره‌ی قاجار ۵۷
- آثار تاریخی و فرهنگی هشتگرد بر اساس اسناد و روایات ۵۹
- امامزاده جعفر در منابع تاریخی ۵۹
- امامزاده جعفر در روایت‌های محلی ۶۱
- کارکرد بناهای ساخته‌شده در محوطه‌ی امامزاده ۶۱
- تپه باستانی هشتگرد ۶۷

فصل چهارم: ساختار سیاسی و اجتماعی و اقتصادی ایران از دوره‌ی قاجار تا جنگ جهانی

- اول ۶۹
- بافت اجتماعی دوره‌ی قاجار ۶۹
- فرایند تحول کوچ‌نشینی به یکجانشینی ۷۱
- ویژگی‌های زندگی روستایی ۷۳
- املاک خالصه یا خاصه ۷۳
- هشتگرد قدیم و پیوستگی آن با خرابه‌ها ۷۵
- رودهای منطقه و تأثیر آنها بر بافت اقتصادی هشتگرد ۸۰
- رود گردان ۸۱
- رودخانه آرده ۸۳
- نهر خراو ۸۳
- رودخانه‌ی خور ۸۳

فصل پنجم: حیات اقتصادی هشتگرد در اواخر دوره‌ی قاجاریه ۸۵

- کشاورزی و دامداری در زمین‌های خالصه ۸۵
- جنگ جهانی اول و تأثیر آن بر زندگی روستایی ۸۷

۹۰	نامگذاری زمین های کشاورزی در هشتگرد
۹۱	محصولات کشاورزی و دامداری هشتگرد
۹۴	قنات ها و آب انبارها
۹۴	قنات ها
۹۵	آب انبارها
۹۷	اولین معازه در هشتگرد

فصل ششم: حیات سیاسی و اجتماعی و اقتصادی هشتگرد در عصر پهلوی (۱۳۰۴ - ۱۳۵۷

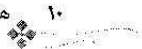
۹۹	ه.ش.
۹۹	تکمی گذرا به اوضاع سیاسی و اجتماعی عصر پهلوی
۱۰۲	تحولات اجتماعی عصر پهلوی و تأثیر آن بر زندگی روستایی
۱۰۳	تأسیس مدارس دولتی در مناطق اطراف تهران
۱۰۷	تأسیس بهداری
۱۰۷	ساخت کاروانسرا در هشتگرد
۱۰۹	قلعه ای آذری
۱۱۳	تحولات سیاسی
۱۱۳	تشکیل حزب توده در هشتگرد
۱۱۶	احداث راه آهن سراسری
۱۱۷	جنگ جهانی دوم: روس ها در هشتگرد
۱۱۸	تحولات اقتصادی و تأثیر آن بر یافت روستایی
۱۱۸	فروش زمین های خالصه ی هشتگرد
۱۲۳	تقسیم آب میان کشاورزان
۱۲۴	مالکان جدید ده هشتگرد
۱۲۵	اصلاحات ارضی
۱۲۹	تأسیس کارخانه های فخرایران و مقدم در نظرآباد
۱۳۱	جمعیت هشتگرد از اولین سرشماری تا سال ۱۳۷۵ ه.ش.

فصل هفتم: بافت فرهنگی و مذهبی هشتگرد

۱۳۳	بخشی از سنت ها و آداب رایج بومیان
۱۳۳	مراسم عروسی
۱۳۴	سیک و سیاق پوشاک و دیگر مایحتاج اهالی
۱۳۵	زبان کردی

کشور پهناور و پرافتخار ایران اسلامی استان‌ها، شهرستان‌ها، بخش‌ها و حتی دهستان‌هایی را در خود جای داده است که اگر غلو نباشد هر کدام به تنهایی به اندازه‌ی یک کشور در قاره‌ای مانند اروپا گفتنی دارند، که ساکنان آن اگر بدانند، علاوه بر آگاهی به سرگذشت پیشینیان خود، می‌توانند به آن مباحثات و افتخار کنند. در این مسیر، برای شهرستان‌های بزرگ و مراکز استان‌ها، با توجه به امکانی که در اختیار داشته‌اند، دسته‌های مفیدی را به گونه‌های مختلف در اختیار قرار داده‌اند. ولی شهرستان‌های کوچک‌تر و بعد آن بخش‌ها و دهستان‌ها (حتی آنهایی که از نظر جغرافیایی با پایتخت فاصله‌ی چندانی ندارند) با داشتن تاریخ و فرهنگی درخشان، در این مسیر کمی جا مانده‌اند. به طوری که گاهی در مورد برخی از آنها اطلاعات چندانی نمی‌توان یافت.

این انتشارات، یکی از وظایف فرهنگی خود دانست تا در این مسیر فعالیت‌های هر چند کوچک و اندک، در برنامه‌ی کاری خود قرار دهد و برای شروع و راحتی کار، این برنامه را از یکی از نزدیک‌ترین استان‌ها به پایتخت، یعنی البرز آغاز کرد. استان البرز که گاهی ایران کوچک نامیده می‌شود، تنوع جغرافیایی و فرهنگی شگفت‌آوری دارد، که محقق در معنای ایران کوچک مسمای حیرت‌آوری را پیدا می‌کند. این استان نه‌چندان بزرگ، به جز مرکز خود یعنی شهرستان کرج، شهرستان‌های فردیس (فردیس)، ساوجبلاغ (هشتگرد)، نظرآباد (نظرآباد)، چهارباغ (چهارباغ)، استهارد (استهارد)، طالقان (طالقان) را نیز شامل می‌شود، که این انتشارات با توجه به امکانات خود، مجموعه‌ی سه جلدی شهرستان‌های

طالبان و ساوجبلاغ و اشتهارد را در ابتدای سال ۹۸ در اولویت برنامه‌ی خود قرار داد و همزمان آغاز نمود. در ابتدا برنامه این بود که این سه جلد با هم منتشر شوند. اما همت والا و ستودنی محقق ارجمند سرکار خانم دکتر یزدان پناه زودتر به ثمر رسید و از آنجایی که اینگونه تحقیقات با کندی بسیاری همراه است، بهتر دیده شد که آنچه آماده می‌شود همان زمان به انتشار برسد. تا هم علاقه‌مندان بتوانند زودتر استفاده نمایند و هم این انتشار شاید کمک کند تا محققین محترمی که علاقه‌مند به مشارکت هستند، از این برنامه مطلع شوند و در این رسالت فرهنگی این انتشارات را یاری نمایند. با امید به اینکه این تلاش هر چند ناچیز، بتواند تأثیری هر چند کوچک در آگاهی تاریخی و فرهنگی هموطنان داشته باشد.

انتشارات آینده درخشان